

Kazimierz Szpotański (1887 – 1966)

130. rocznica urodzin

**Maria Szpotańska (1897-1984),
domu Miłkowska**

Jacek Szpotański ur. 17-08-1927 r.

*Opracowanie Zbigniew Filinger
Komisja Historyczna OW SEP*

Znane postacie z rodu Szpotańskich

Kazimierz Dunin Szpotański
(1787-1859)
Szwoleżer Gwardii Napoleona

Kazimierz T. Szpotański

Janusz Szpotański
(1929-2001)
poeta, krytyk literacki, szachista

Bronisław Malinowski
(1882-1942)
antropolog, etnolog

Tadeusz Szpotański
(1883-1944)
Publicysta, wiceprezydent W-wy

Stanisław Szpotański
(1880-1936)
pisarz, historyk

Rocznice w latach *7**

- 1907 r. – Ukończył Wyższą Szkołę Techniczną w Mittweida.
Rozpoczął swoją pracę zawodową w firmach zagranicznych.**
- 1917 r. – Został wybrany skarbnikiem w Charkowskim Oddziale Techników Polskich.
W Moskwie uczestniczył w Zjeździe Techników Polskich w Rosji – gdzie był sekretarzem, a następnie opisał i opublikował PE przebieg zjazdu.
Zakończył pracę zawodową w fabrykach zagranicznych, z przerwami pracował 111 miesięcy.**
- 1927 r. – Rozpoczął rozbudowę fabryki na Kamionku, do 1939 r. powstało 6 nowych bud.**
- 1937 r. – Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.
Został wybrany asesorem w Kole absolwentów szkoły w Mittweida.
Został odznaczony Złotą Odznaką Honorową SEP.
Została uruchomiona linia 150 kV Mościce–Starachowice, gdzie jego fabryka dostarczyła wyłączniki, odłączniki, przekładniki i izolatory liniowe.**
- 1947 r. – Został bezpowrotnie zwolniony z pracy w byłej swojej fabryce.**
- 1987 r. – ZWAR wydał medal okolicznościowy z okazji 100. rocznicy urodzin K.S.**
- 1997 r. – ZWAR został przekształcony w Spółkę Skarbu Państwa i sprzedany ABB.**

A w 2017 r na Kamionku, działa:

SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

**Na zdjęciach: ekspozycje stałej wystawy w SWPS,
poświęconej Kazimierzowi Szpotańskiemu
i jego Fabryce.**

**Stała wystawa usytuowana jest w trzech korytarzach prowadzących do czytelní.
W ramach rozbudowy uniwersytetu, planowana jest rozbiórka tych pomieszczeń.
Dyrekcja zapewnia nowe miejsce dla wystawy.**

**2017 r. - W Międzyzlesiu w halach byłej
Fabryki Szpotańskiego mamy:**

Centrum FERIO

**Zrekonstruowane hale. Do rekonstrukcji
zużyto ponad 50 000 cegieł, pochodzących
z rozbiórki domów w całym kraju.**

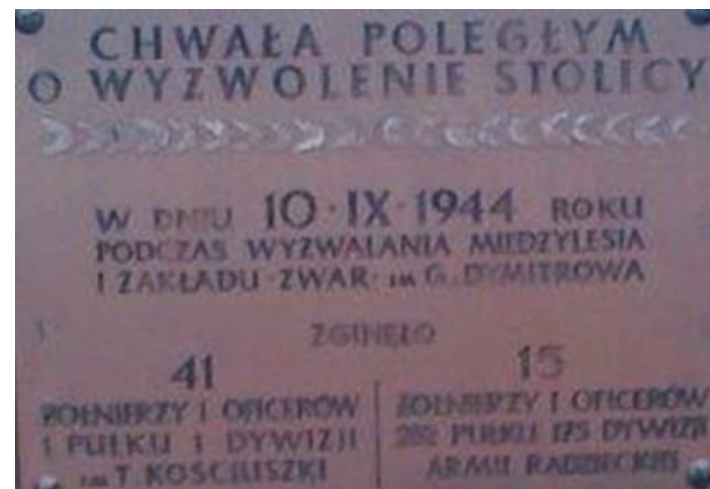
**Wnętrze hali nr 1. hala została wybudowana
ok.1899 r. Zostały zachowane oryginalne
żeliwne filary wsporcze, ustawione na
ceglanych cokołach**

W 2015 r. podczas uroczystości otwarcia Centrum Ferio czynna była wystawa poświęcona Kazimierzowi Szpotańskiemu i Jego Fabryce.

Międzyzylesie - ROK 2017

Stojąc przed głazem pomnikiem upamiętniającym wyzwolenie Międzyzylesia czytamy treść tablicy: „ podczas wyzwolenia Międzyzylesia i Zakładu ZWAR im. G. Dymitrowa....” W tle widzimy zabytkowe hale fabryczne. W czasie wojny na dachu hali głównej widniał napis: FAE Szpotański i S-ka S.A. Gdzie jest prawda historyczna? Inny temat jest taki, że nazwa „Zakład ZWAR im. G. Dymitrowa” nigdy nie występowała. Jest to niepoprawny skrót od już powojennej nazwy: Zakłady Wytwórcze Aparatury Wysokiego Napięcia im. G. Dymitrowa w skrócie ZWAR.

KAZIMIERZ TADEUSZ SZPOTAŃSKI

(1887–1966)

„...osiągnięcie prawdziwej niepodległości poprzedzone musi być przez podniesienie całego narodu, a więc każdego Polaka, podniesienie cywilizacyjne i kulturalne, co możliwe jest jedynie przy równoczesnym zdobyciu mocnej pozycji gospodarczej w świecie.”

Kazimierz Szpotański

W nowym wydaniu monografii

Kazimierz Szpotański często przedstawiał swoje przemyślenia na temat roli przemysłu w Polsce.

W jednym ze swoich wystąpień skierowanych do studentów zwiedzających fabrykę na Kamionku powiedział:

„...Muszę powiedzieć, że przemysł to nie spekulacja, a fabryka to nie maszyna do robienia pieniędzy.

Przemysł to jest dźwignia dobrobytu ogólnego i dlatego rozwój jego daje głębokie, moralne zadowolenie tym wszystkim, którzy w rozwoju przemysłu mają szczęście uczestniczyć...”

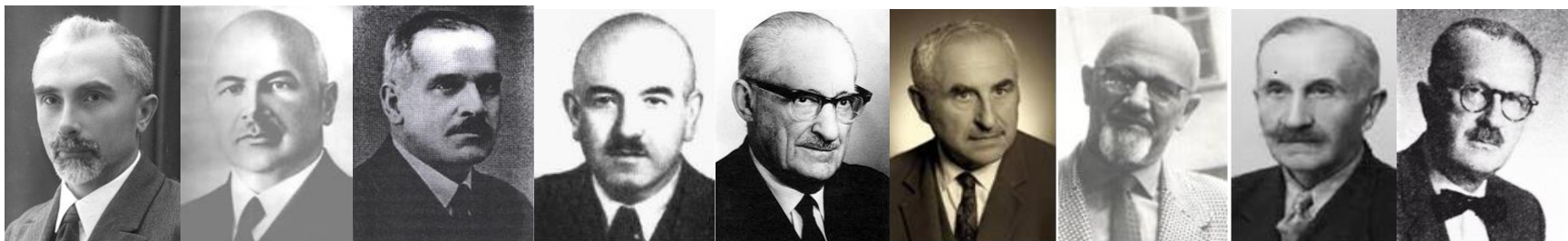
Kazimierz Szpotański

- **Przemysławiec, założyciel Fabryki Aparatów Elektrycznych, od 1918 r.**
- **Działacz stowarzyszeniowy, wieloletni prezes SEP**
- **Działacz społeczny**
- **Patriota**
- **Wychowawca , nauczyciel.**

Dowód uznania wielkiej osobowości. 14.07.1963 r. Gdańsk: Spotkanie inż. Kazimierza Szpotańskiego z byłymi współpracownikami: Na zdjęciu: Maria Szpotańska, prof. Kazimierz Kopecki, prof. Tadeusz Lipski, prof. Bohdan Walentynowicz, inż. Kazimierz Szpotański, prof. Stanisław Trzetrzewicki, dyr. Roman Pacewicz, Roman Słaczka, pani Szpor. Zdjęcie wyk. prof. S. Szpor.

K. Szpotański zawsze wspominał, że jeżeli osiągał jakiś sukces, to zawdzięczał to osobom, z którymi współpracował w fabryce i przyjaciółom.

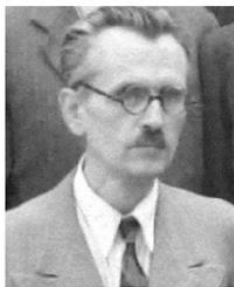
Prof.. M. Pożaryski prof. K. Drewnowski prof. J. Obrapalski prof. W. Szumilin prof. J. Groszkowski prof. J. Kopecki prof.,S.Trzetrzewicki prof. R. Podoski prof. J. J.. Podoski.

prof. Bolestaw Jabłoński prof. A. J. Morawski prof. K B. Auleytner prof. S. Dzierzbicki prof. M. Eisele prof. W. Gogolewski prof. Z. Grunwald

Prof. A. Hoffmann prof. Cz. Mejro doc. S. Nowicki doc. S. Nurek prof. W. Starczakow prof. S. Szpor prof. Z Woynarowski prof. T. Żarnecki doc.. W. Żmigrodzki

Wykładowcy na kursach KES:

doc. W Kotowski, prof. L. Sosnowski; prof. J. I. Skowroński

prof. B. Walentynowicz

prof. Jan Kozuchowski; prof. Paweł Jan Nowacki;

prof. Bronisław Malinowski

Zatrudnieni w Fabryce Szpotańskiego – posiadający w tym czasie stopnie naukowe:

- prof. inż. Adolf Jan Morawski, kierował katedrą na WE PW, w fabryce był konsultantem w latach 1938-39;
- dr Stanisław Szpor – pracę doktorską obronił już będąc zatrudnionym w Fabryce, gdzie pracował do 1938 r. i mieszkał w domu rodzinnym u Szpotańskich, nawet wtedy, kiedy w 1939 r. obronił swoją rozprawę habilitacyjną;
- dr inż. Stanisław Wachowski, kierownik kursów KES;
- dr inż. Jerzy Ignacy Skowroński, był wykładowcą na kursach KES;
- dr (fizyki) Leonard Sosnowski, był wykładowcą na kursach KES, w tym czasie obronił pracę doktorską na tajnym Uniwersytecie Warszawskim.
- dr nauk lekarskich Kazimierz Monikowski, był wykładowcą na kursach KES

Prof. Jerzy Ignacy Skowroński (1901-1986) rozpoczął studia na Wydziale Filozoficzno-Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego, jednak w 1921 r. przeniósł się na Wydział Elektryczny Politechniki Warszawskiej. Pracę dydaktyczno-naukową rozpoczął już w czasie studiów. Jego promotorem był K. Drewnowski, współpracował również z dr S. Szporem. Doktorat uzyskał w 1937 r.

W okresie międzywojennym aktywnie działał w Stowarzyszeniu Elektryków Polskich. Był członkiem Centralnej Komisji Elektrotechnicznej i Centralnej Komisji Słownictwa Elektrotechnicznego oraz kierownikiem Biura Znaku Przepisowego SEP.

W okresie okupacji zajął się działalnością dydaktyczną. Był wykładowcą i kierownikiem laboratorium elektrotechnicznego w Wyższej Szkole Technicznej. **Jednocześnie prowadził wykłady na kursach KES w Fabryce Szpotańskiego.**

Już we wrześniu 1944 r. otrzymał posadę radcy w Resorcie Przemysłu Krajowej Rady Narodowej. Organizował kadrę i odbudowę wielu fabryk, wyzwolonych spod okupacji niemieckiej. Wojna jeszcze trwała. Ten okres tak opisał w artykule „Wspomnienia i refleksje na temat historii uczelni” Wrocław, dn. 1.02.1997:

„...Miałem możliwość objechać na ciężarówce z wojskowym patrolem żołnierzy radzieckich wszystkie najważniejsze obiekty i dzielnice Warszawy, jeszcze nie dostępnej cywilnej ludności. To co zobaczyłem, było przerażające, do dziś nie mogę tego koszmaru zapomnieć. Byłem tak zgnębiony, że postanowiłem nie wracać do Warszawy, której nie było i do zniszczonej politechniki. Nie wyobrażałem sobie, aby moje pokolenie dożyło odbudowy...”

Jednak dr inż. J.I. Skowroński pozostał na tym bardzo wpływowym stanowisku na kilka miesięcy. Niezależnie – równolegle objął stanowisko dyrektora Fabryki Szpotańskiego w Zarządzie Państwowym (20.10.1944).

K. Szpotańskiego nie było w Fabryce. Przebywał w Brwinowie, na terenie jeszcze okupowanym przez wojska Niemieckie. Może w ten sposób, J.I. Skowroński chciał przetrzymać to stanowisko do czasu powrotu K. Szpotańskiego? Jednak kiedy K. Szpotański powrócił do domu w styczniu 1945 r., otrzymał pracę w Centralnym Zarządzie Przemysłu Metalowego na stanowisku dyrektora wydziału.

W kwietniu 1945 r. J.I. Skowroński otrzymał delegację na Dolny Śląsk w celu zorganizowania dolnośląskiej energetyki oraz zorganizowania szkolnictwa wyższego.....

W dniu 23 sierpnia 1945 r. Fabryka Szpotańskiego została upaństwowiona i zmieniła nazwę na „Pierwsza Państwowa Fabryka Aparatów Elektrycznych” w skrócie PPFAE, a Kazimierz Szpotański został odwołany z pracy w CZPM i mianowany Naczelnym Dyrektorem PPFAE.

Prof. Antoni Krzyczkowski (1898-1981)

Prezesem SEP na kadencję 1939/40 został wybrany mjr inż. Antoni Krzyczkowski, jednak tej funkcji mógł skutecznie podjąć.

Był oficerem Wojska Polskiego w jednostkach łączności. Ukończył też studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej. W 1933 r. został przeniesiony do rezerwy. Do wybuchu wojny był dyrektorem Departamentu Technicznego Ministerstwa Poczty i Telegrafów. **Równocześnie wykładał na Politechnice Warszawskiej przedmiot „Urządzenia radiotechniczne”- jest wymieniony we wszystkich publikacjach przedstawiających wykładowców przedmiotów zleconych na Wydziale Elektrycznym.**

Był też członkiem Rady Teletechnicznej przy Ministrze Poczty i Telegrafów (1933-1939), członkiem Rady Administracyjnej Państwowych Zakładów Tele i Radiotechnicznych (1934-1939), prezesem Rady Nadzorczej Spółki Akcyjnej „Polskie Radio” (1937-39).

W związku z wystąpieniem zagrożenia wybuchu wojny, został zmobilizowany i objął stanowisko II zastępcy dowódcy wojsk łączności. Po kapitulacji wrześniowej przedostał się przez Rumunię na Zachód, gdzie służył w Polskich Siłach Zbrojnych. Awansował do stopnia podpułkownika. Kierował grupą polskich inżynierów i techników pracujących na rzecz Królewskiej Marynarki Wojennej. W 1946 r. został pozbawiony obywatelstwa polskiego i nie mógł już powrócić do ojczyzny. Zamieszkał w Stanach Zjednoczonych.

W kadencji 1938/39 Kazimierz Szpotański był prezesem SEP, a w kadencji 1939/40 miał pełnić funkcję I wiceprezesa, był też wybrany na okres 3. lat członkiem Zarządu SEP. Dlatego Kazimierz Szpotański zgodnie ze statutem pełnił społecznie funkcję prezesa SEP, w konspiracji, przez całą okupację niemiecką i w początkach okresu powojennego.

Kazimierz Szpotański i jego działalność społeczna i stowarzyszeniowa

- 1918 r. Wstąpił do Koła Elektryków przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie;
- 1919 r. W dniu 24 marca 1919 r. został wybrany członkiem Komitetu Organizacyjnego Ogólnopolski Zjazd Elektrotechników; – Zjazd elektrotechników odbył się w dniach 7-9 czerwca. Zjazd powołał SEP, a K. Szpotański wszedł w skład zarządu.
- Był członkiem Polskiego Związku Firm Elektrotechnicznych m.st. Warszawy, a od 1923 r. członkiem zarządu Polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych;
- 1929 r. członek Polskiego Komitetu Energetycznego (PKE), jako przedstawiciel SEP;
- 1931 r. v-przewodniczącym Polskiego Komitetu Wielkich Sieci Elektrotechnicznych (KWS), (przewodniczącym był prof. K. Drewnowski).
- 1934 r. Był członkiem Izby Handlowo-Przemysłowej (*);
- 1937 r. Został wybrany asesorem w Kole absolwentów szkoły w Mittweida;
- 1938 r. Na X WZ SEP K. Szpotański został wybrany prezesem SEP na kadencję 1938/39; Objął funkcję przewodniczącego Grupy Elektrotechnicznej w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych.
- 1939 r. Na XI WZ SEP K. Szpotański objął funkcję vice prezesa i został wybrany na członka zarządu na okres 3 lat.
We wrześniu A. Krzyczkowski opuścił kraj wraz z dowództwem Wojska Polskiego i K. Szpotański przejął obowiązki prezesa SEP, które sprawował do 1946 r.
- 1945 r. Kazimierz Szpotański wznowił legalną działalność SEP.
Został wybrany na sędziego sądów arbitrów w Izbie Przemysłowo Handlowej.
- 1946 r. Po nowych wyborach w SEP, zrezygnował z czynnego działania w tej organizacji;
- 1956 r. K. Szpotański wznowił swoją działalność w SEP, był wybierany na Członka Sądu Koleżeńskiego, był inicjatorem powołania Koła Seniorów;
- 1959 r. Był uczestnikiem Konferencji Oświeceniowej w Szczecinie.

Szanowny Panie Pośle

Podczas dzisiejszej debaty w Izbie Przemysłowo-Handlowej Szanowny Pan Poseł w rozmowie ze mną zrobił mi lekki wyrzut, że jechać do Londynu i bronić swoich interesów nie chcę. Jeżeli u nas jest tak źle, to właśnie dlatego, że wszyscy bronią tylko "swoich" interesów.

Otóż ja "swoich" interesów bronić nie chcę, bo to nie odpowiada moim zapatrywaniom, natomiast jedynej rzeczy jakiej potrzebuję, to jest posiadanie jakiegokolwiek sprawdzianu, że w pracy swojej nie jestem na mylnej drodze, że praca ta jest celową i pożyteczną dla całokształtu życia gospodarczego Polski.

Dlatego, ażeby mieć możność orientowania się w tej właśnie sprawie powinien istnieć ogólny plan gospodarczy.

Kierownicy polityki gospodarczej powinni wiedzieć jakimi drogami życie gospodarcze chcą prowadzić i dokąd doprowadzić.

Przy posiadaniu jakiegokolwiek planu, 90% spraw z tej dziedziny załatwiałoby się same, bo takie lub inne załatwienie wypływałoby samo przez się. Odpadło by wówczas bronienie "swoich" interesów w Londynach, Berlinach, Wiedniach i t.d. - bo gospodarczych interesów Polski broniłby program i urzędnik z M.P. i H.

Używanie do prowadzenia pertraktacji handlowych z obcymi Mocarstwami poszczególnych przemysłowców jest to odrywanie tej nielicznej garstki ludzi od pracy przemysłowo - twórczej, którą dobrze wykonać potrafią i nakładanie na nich pracy, którą powinien z rutyną wykonać ten legion ludzi, który posiadamy w naszych ministerstwach.

Na nieszczęście w tym legione z ministerstw niema ludzi, którzy znaliby głębiej i szczegółowo stan poszczególnych gałęzi przemysłu, nie posiadają oni zresztą żadnych wyrekwizycji ani żadnego kierunku.

druga strona

strona 2

Dotychczasowy bowiem plan gospodarczy, przynajmniej ten plan, który poznałem, to polityka z dnia na dzień i od wypadku do wypadku.

Rozsądny, konsekwentnie wykonywany i wszystkim znany plan gospodarczy, to niezbędna podstawa, bez której życie gospodarcze ugrzęźnie w niezliczonych konferencjach i zabiegach w obronie "swoich" interesów.

Tych słów parę proszę przyjąć jako wyrażenie mojej niechęci do ewentualnego wyjazdu na konferencję do Londynu.

Zasylam wyrazy poważania

/ - / K. Szpotkański

1887 – Kazimierz Tadeusz Szpotański urodził się w dniu 16 grudnia 1887 r. Szpotańscy pochodzą z rodu Duninów, jednego z najstarszych szlacheckich rodów polskich, o wielowiekowych, historycznych tradycjach patriotycznych.

1905 – Ukończył szkołę średnią w Warszawie.

1907 – Ukończył Wyższą Szkołę Techniczną w Mittweida i rozpoczął swoją pracę zawodową, zatrudnił się w AEG;

1910 – Wstąpił na uczelnię potocznie zwaną w Polsce jako Politechnika Berlińska, ówczesna nazwa: Królewska Wyższa Szkoła Techniczna (Königliche Technische Hochschule), zwana też inaczej Wyższa Szkoła Techniczna Charlottenburg, a obecnie Uniwersytet Techniczny w Berlinie (Technische Universität Berlin).

1912 – Po ukończeniu politechniki pracował AEG w Berlinie, a następnie w rosyjskich fabrykach, do 16.12.1917. r. Łącznie przepracował w fabrykach niemieckich i rosyjskich 111 miesięcy.

Zdjęcie z 1911 r., Berlin

Abgangs-Zeugnis.

Wir bescheinigen hiermit, dass Herr K a s i m i r S z p o -
t a n s k i erneut vom 28 April 1911 bis zum 30 September 1913
als Ingenieur in unserer Abteilung für Hebezeuge schaltunge -
schwierigere Projekte und Orders auf Ausrüstungen von Hebezu-
gen, Stahl- und Walzwerkhilfsmaschinen sowie Elektrohängebah-
nen bearbeitet und die erforderliche Inbetriebsetzungen vorge-
nommen hat. Auch hat er in den Fabriken Untersuchungen über
die Belastungsfähigkeit elektr. Ausrüstungen für intermittie-
rende Betriebe durchgeführt.

Herr Szpotanski hat bei einwandfreiem Verhalten seines Ar-
beiten zu unseren vollen Zufriedenheit erledigt. Sein Austritt
erfolgt auf eigenen Wunsch.

Berlin, den 30 September 1913.

Allgemeine Elektrizitäts
Gesellschaft.

/-/ E. Rathenau

*Świadectwo pracy od 28.4.1911 do 30.9.1913.
w Zakładach Elekt. A.E.G. w Berlinie
Za zgodności z oryginałem*

W. Lipiński

*W. Tamarszenowicz podpisał
Świadectwo*

Ruskoje Obszczestwo "Wsieobszczaja Kompanja Elektriczeskaja"
Zawod w Charkowie

Charkow 18 diekabria 1917 g.

UDOSTOWIERIENJE.

Sim udostowieriajem chto g. inženier Kazimierz Kazimierzowicz
Szpotanski służył na naszym zawodzie w kaczestwie naczelnika techni-
czeskoj kontory apparatnago zawoda c 15.1.1915 g. po 15.12.1917 goda.
Pod rukowodstwom g. Szpotanskiego wiele postrojka rieostatow,
mielekwo instalaciomnago matieriala, kranowych i tramwajnych
aparatorow, aparatorow wysokawo napriazhenja i pospriedielitielnych dosok.
Woziożennija na g. Szpotanskawo obiazannosti on ispołniał k pol-
nomu naszemu udowolstwju, projawlaja wsiegdą anogo iniejiatiwy i
intieressa k dielu.

G-n Szpotanski ostawlaet służbu u nas po powodu zakrytja zawoda.

Ruskoje Obszczestwo
"Wsieobszczaja Kompanja Elektriczeskaja"
Zawod

/podpisyl/.

*Świadectwo pracy za czas od 15.1.1915 do
15.12.1917. w fabryce Pown. Tem. Elektr.
w Charkowie. — Za zgodności z oryginałem*

W. Lipiński

W. Tamarszenowicz podpisał Świadectwo

W 1918 r. K. Szpotański przyjechał do Warszawy i w dniu 11. listopada, w swoim dwupokojowym mieszkaniu przy ul. Mirowskiej 9 uruchomił warsztat produkujący osprzęt elektryczny. Ten dzień K. Szpotański uznawał za dzień powstania firmy: Fabryka Aparatów Elektrycznych K. Szpotański (FAE). Na początku w firmie zatrudnionych było 4 pracowników: Kazimierz Szpotański, Jan Majewski – ślusarz i 2 chłopców do przyuczenia. Ponieważ mieszkanie okazało się zbyt małe dla rozwijającej się firmy, po kilku miesiącach wynajął jeszcze mieszkanie na 1. piętrze o powierzchni ok. 100 m² i wtedy mógł już zatrudnić kilkanaście osób.

– W dniu 22 kwietnia 1919 r. K. Szpotański zarejestrował swoją działalność gospodarczą w Sądzie Okręgowym w Warszawie - Rejestr Handlowy numer RHA 700, pod nazwą firma „Kazimierz Szpotański” z siedzibą w Warszawie ul. Mirowska 9, prowadząca przedsiębiorstwo: fabryka aparatów elektrycznych.

K. P. Sąd Okręgowy
w Warszawie.

Warszawa, dnia 22 kwietnia 1919 r.

Obecny: *W. Zawier*
Sekretarz K. P. Sądu Okręgowego

Stawił się *Kazimierz Szpotański*
z Warszawy, ul. Mirowska 9

Wciągnięty do rejestru handlowego

Oddział A2

Numer firmy: *700*

Rubryka 1. Numer wciągnięcia: *7*

Rubryka 2. Firma i siedziba tejże:
„K. Szpotański”
w Warszawie,
ul. Mirowska 9

Rubryka 3. Właściciel firmy:
Kazimierz Szpotański
w Warszawie,
ul. Mirowska 9

— Rubryka 4 (Prokura):

Udzielona została prokura.

2. Ogłoszenie publiczne.

3. Zawiadomienie zgłaszającego.

W celu wciągnięcia do rejestru handlowego oświadczam, iż prowadzę pod firmą „K. Szpotański” przedsiębiorstwo w fabryce aparatów elektrycznych.

— Podług przedłożonego patentu przedsiębiorstwo zaliczone zostało do kategorii: *8*

Wyciągnięty do rejestru handlowego
z dnia 22/IV 1919 r.
Warszawa, dnia 22/IV 1919 r.
Sekretarz *W. Zawier*

W. 22/IV 1919 r.
RHA 700

Fabryka Aparatów Elektrycznych
Inżynierowie K. SZPOTAŃSKI S. CISZEWSKI i S-ka sp. z ogr. odp..

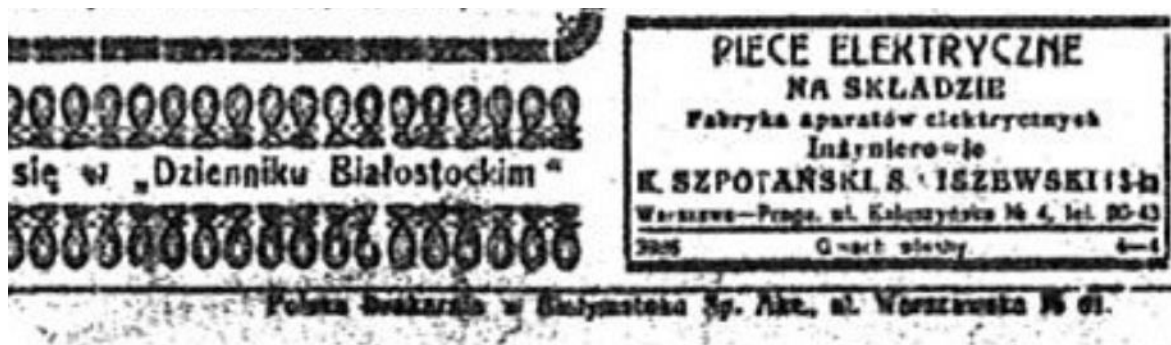
19

W 1921 r. Fabryka Aparatów Elektrycznych po raz pierwszy wystawiła swoje produkty na krajowych targach i wystawach, a zdarzeń tych było aż trzy:

1. Pierwszy Targ Poznański – otwarty w dniu 28 maja. Przegląd Elektrotechniczny nr 12 na stronie 149 napisał: „Fabryka Aparatów Elektrycznych K. Szpotański S. Ciszewski – wyłączniki nożowe, rożki odgromowe, końcówki kablowe oraz żelazka do prasowania. Zdobycie rynku jest zapewnione ze względu na sumienność i technikę wykonania, ciekawe pomysły (jak w budowie żelazek) oraz wykonanie nowych artykułów (cewki dławikowe). Należy tylko zaznaczyć, że nie zwrócono odpowiedniej uwagi na sposób ustawienia wyrobów.”

2. Pierwszy Targ Wschodni we Lwowie – otwarty w dniu 2 września. Fabryka wystawiła wyłączniki nożowe 50-700 A, żelazka elektryczne 3-ch wymiarów, aparaty elektryczne, odłączniki, cewki dławikowe, rożki odgromowe i sofita teatralne dla Teatru Wielkiego. Wcześniej we Lwowie odbywały się targi o innej nazwie: Powszechna Wystawa Krajowa w 1894 r. (chyba z oglądalnością w Polsce niepobitą do dnia dzisiejszego) oraz Wystawa Wojskowa w 1916 r.

3. Wystawa z okazji II Zjazdu Elektrotechników Polskich w Toruniu w dniach 8-11 września. Kazimierz Szpotański był obecny na tym zjeździe .

Zdjęcia 1. katalogu wydanego przez fabrykę w 1922 r.

Na początku 1923 r. ze spółki wycofał się S. Ciszewski, dlatego Uchwałą ogólnego zgromadzenia wspólników z 30 maja i 5 czerwca firma otrzymała nową nazwę:

„Fabryka aparatów elektrycznych K. Szpotański i S-ka, sp. z o. o.”.

Po kilku miesiącach K. Szpotański podjął decyzję o przekształceniu spółki z o.o. w spółkę akcyjną, co zostało potwierdzone aktem notarialnym spisany przed notariuszem J. K. Bierzyńskim.

W 1924 r. Minister Przemysłu i Minister Handlu oraz Skarbu zatwierdzili Statut spółki akcyjnej, co zostało opublikowane w Monitorze Polskim nr 93 z 22 kwietnia 1924 r.

Na podstawie aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem J. K. Bierzyńskim lipcu 1924 r. (RHBXVII 3258) spółka z o.o. wraz aktywami i pasywami przeszła na własność spółki akcyjnej.

W dniu 1 lipca przed notariuszem J. K. Bierzyńskim została założona spółka pod nazwą:

„Fabryka Aparatów Elektrycznych K. Szpotański i Ska SP. AKC”.

Kapitał zakładowy spółki wynosił 25 000 złotych polskich podzielony na 2500 akcji. Prezesem zarządu został Wacław Lachert. Spółka została wpisana do rejestru RHB XVIII-3419 w dniu 5 sierpnia; Członkami zarządu byli m. in.: Kazimierz Szpotański i Alfred Hoffmann.

Na zdjęciu 1 AKCJA z pierwszej emisji. W kolejnych latach były jeszcze dwie emisje. Wszystkie oparte na kapitale polskim.

1924 r. Rozpoczęcie produkcji wyłączników pełnoolejowych

W FAE produkowano kilka typoszeręgów wyłączników pełnoolejowych wysokiego napięcia. Na początku w wykonaniu wnętrzowym, zbiorniki z olejem były z żeliwa. Pięć lat później już w nowej hali uruchomiono produkcję wyłączników pełnoolejowych, typ 674 A, na napięcie 35 kV i przeznaczonych do pracy w rozdzielniach napowietrznych. Ponadto wszystkie elementy żeliwne w wyłącznikach zostały zastąpione żelazem.

1928 r. – Na 10. lecie swojej firmy, K. Szpotański wybudował pierwszą z 6. nowych hal fabrycznych. Powstał też projekt rozszerzenia asortymentów produkcji o liczniki pomiaru energii elektrycznej. Kapitał zakładowy spółki wzrósł do ponad 100 000 zł;

Zdjęcie FAE od strony ul. Kałuszyńskiej, w głębi stary i nowy budynek Produkcyjny. Na pierwszym planie nowe murowane magazyny

Poniżej mamy zaszczyt zwrócić łask. uwagę na przedmioty naszej specjalności:

- w dziedzinie niskiego napięcia: okapturzone urządzenia rozdzielcze, skrzynki motorowe, wyłączniki drążkowe, przełączniki z gwiazdy na trójkąt, sworznie bezpiecznikowe, wstawki topikowe, rożki odgromnikowe i t. d.
- w dziedzinie wysokiego napięcia: urządzenia rozdzielcze, automatyczne wyłączniki olejowe, izolatory wsporcze i przepustowe, odłączniki, rożki odgromowe, cewki dławikowe, wyłączniki słupowe i t. d.
- w dziedzinie materiałów izolacyjnych:wszelkiego rodzaju części fasonowe, prasowanie materiału izolacyjnego „Izonit” i lakiery.

FAE

FABRYKA APARATÓW ELEKTRYCZNYCH
K. SZPOTAŃSKI I S-KA, SP. AKC.

FAE

ODŁĄCZNIKI III-BIEGUNOWE
z 9-ma izolatorami wsporczymi.

Rzqd	Napięcie napięcie V prądowa KV	Amp.	Cena	Waga kg.	Nr Szkicu	Wielkość napędu
3	3000	29	200 579.—	45.—	652a	A
6	6000	36	200 600.—	56.—	—	—
10	10000	46	200 619.—	50.—	—	—
20	20000	70	200 850.—	72.—	—	—
30	30000	95	200 1150.—	90.—	—	—

Ceny podane powyżej rozumieją się bez napędu, z wolnym końcem wału napędowego.

Ceny napędów:

a) napęd bezpośredni: rozeta, koło z wałem i sprzęgłem, Wielkość A zł. 50.— Wielkość B zł. 85.—

b) napęd stożkowy łamany: rozeta, koło z wałem do 1-go metra, 1 para trybów stożkowych, 2 łożyska Wielkość A zł. 180.— Wielkość B zł. 125.—

Oprawy do lamp sygnalizacyjnych ze szkieł wypukłym czerwonym lub zielonym, z oprawką „Mignon”. Wymiana żarówki od przodu tablicy rozdzielczej. Cena za sztukę bez żarówki zł. 20.—

Dopłata za kontakt sygnalizacyjny:

a) dla 1-go obwodu zł. 40.— b) dla 2-ich obwodów zł. 60.—

DRĄŻKI IZOLACYJNE DO ODŁĄCZNIKÓW z rury bakelitowej, z izolatorami i uzemiennikiem.

Do rzędu	Do napięcia napięcie V	Prędkość izolatorami	Długość drążka	Cena	Waga kg.	Nr Szkicu
10	10000 V	50 KV	1,7 m	198.—	2,20	629a
30	30000 V	90 KV	2 —	148.—	3,40	—

Nr szkicu wymiarowego oznacza zarazem Nr typu.

FAE

FABRYKA APARATÓW ELEKTRYCZNYCH
K. SZPOTAŃSKI I S-KA, SP. AKC.

FAE

VIII. BEZPIECZNIKI WYSOKIEGO NAPIĘCIA.

A. BEZPIECZNIKI I-BIEGUNOWE, RURKOWE.

Kompletny bezpiecznik składa się z: podstawy na 2-ich izolatorach wspieranych na pycie żelaznej, z patronu z rury bakelitowej zakończonej dwoma nożami do 200 Amp. oraz 1 paska topikowego srebrnego.

Rzqd	Napięcie napięcie V prądowa KV	Prędkość izolatorami	Długość urząd. nap.	Cena	Waga kg.	Nr Szkicu
3	3000	29	Podstawa Patron	80	42.—	4.— 630b
6	6000	36	Podstawa Patron	60	38.—	1.— 460
10	10000	46	Podstawa Patron	40	36.—	1.— 550
20	20000	70	Podstawa Patron	25	28.—	8.— 110
30	30000	95	Podstawa Patron	15	120.—	11.— 140

PASKI TOPIKOWE WYSOKIEGO NAPIĘCIA do pow. bezpieczników srebrne.

Amp.	Do patronów rurkowych			Nr Szkicu
	Rzqd 3 i 6	Rzqd 10	Rzqd 20 i 30	
Cena		Cena		
2	1,50	1,70	2.—	650
4	1,50	1,70	2.—	—
6	1,70	1,85	2,30	—
10	2.—	2,35	2,90	—
15	2,70	3.—	4.—	—
20	3,90	3,75	4,75	—
25	4,70	4,70	6.—	—

Dla natężenia prądu powyżej 25 amp., należy stosować dwa lub więcej pasków równoległe.

Nr szkicu wymiarowego oznacza zarazem Nr typu.

Zdjęcie katalogu z 1928 r.

Zdjęcie kadry FAE z dnia 15.11.1928 r.

Kadra w 1926 r.

Na zdjęciu siedzą po turecku: Janusz Lesiowski, Włodzimierz Turczyński, Bohdan Wróblewski, Emilian Koppe, Stanisław Hładki; Siedzą: pani Jezierska, Bolesław Jabłoński, Aniela Pieńkowska, Felicja Lesiowska, Halina Ostaszewska, Zygmunt Ostaszewski, Maryla Szpotańska, Jadwiga Gąssowska, Stanisław Tarnowski, Wiktor Rudowski; Stoją: 1. Kazimierz Szpotański, 2. Tadeusz Malinowski, 3. Wiktor Pacewicz, 4. Julian Szwede, 5. Filkiewicz, 6., 7. Aleksandra Grabowska Skowrońska (Grabowska), 8., 9. Walenty Piegot, 10., 11., 12., 13. Szablewicz, 14. Józef Wittemberg, 15. Alfred Janson, 16. Zenon Żadkiewicz, 17. Kazimierz Żarski, 18., 19., 20. Jan Gielo, 21. Ostrowski, 22. Józef Brenner, 23., 24., 25. Skrzycka, 27. Józef Dębski, 28. Ryszard Winsze, 29. Sierbioń, 30, 31. Kochanowski Anatol, 32., 33. Jerzy Nowiński. **Mamy tu ciekawe nazwiska – Julian Szwede ożeniony z siostrą żony Kazimierza Szpotańskiego, Bolesław Jabłoński ożeniony z drugą siostrą żony K. Szpotańskiego,**

1929 r.

– Fabryka rozpoczęła produkcję liczników elektrycznych model BT3, na licencji firmy Compagnie de Compteurs.

W 1929 r. w Polsce były instalowane liczniki sprowadzone z Niemiec, Austrii i Węgier o wartości 3,5 mln złotych. Fabryka w 1931 r. wyprodukowała 40% , a w 1932 r. już 70% krajowego zapotrzebowania.

Pierwszym podstawowym odbiorcą liczników była elektrownia Poznań.

na napięcie 120 V, model BT3, nagrodzony Złotym Medalem

**na napięcie 220 V,
najpopularniejszy model BT4,
produkowany na początku w ilości
30 szt. dziennie, a w 1938 r. w
ilości 400 szt. dziennie.**

1929-1933 – Światowy wielki kryzys gospodarczy. FAE nie tylko nie została zamknięta jak wiele innych zakładów. Nie zmniejszyła też zatrudnienia. W czasie kryzysu niebywale wzmocniła się.

W 1932 r. dotychczasowa spółka:

„Fabryka Aparatów Elektrycznych K. Szpotański i Ska SP. AKC”.

z wyłącznym kapitałem polskim, została przekształcona w spółkę:

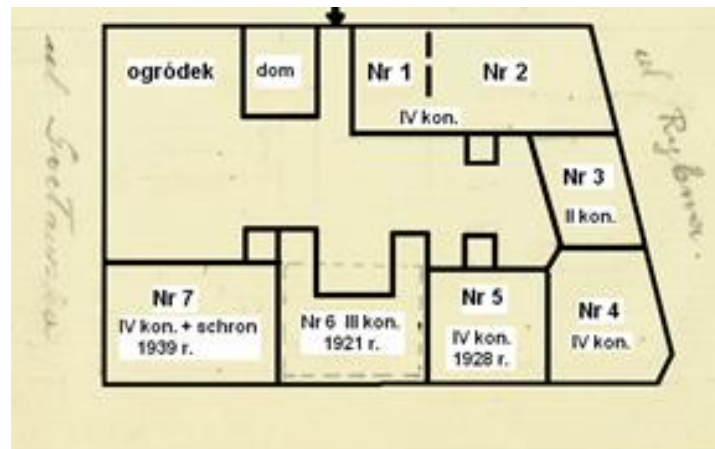
„Fabryka Aparatów Elektrycznych K. SZPOTAŃSKI i S-KA SPÓŁKA AKCYJNA”,
z bardzo przeważającym kapitałem francuskim.

IV emisja to 20 000 akcji imiennych

K. Szpotański pozostał dyrektorem fabryki.

Mając wsparcie finansowe akcjonariuszy i znaczne zyski z działalności produkcyjnej K. Szpotański cały czas rozbudowywał swoją fabrykę. Na Kamionku wybudował jeszcze cztery nowe budynki produkcyjne, a w 1938 r. w Międzyzlesiu uruchomił nowy oddział montażu aparatów wysokiego napięcia.

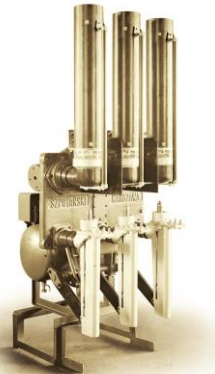
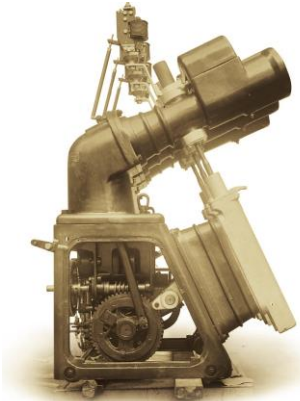
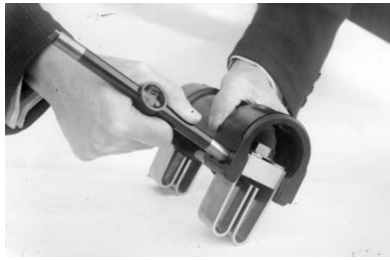
Fragmenty sprawozdania z zebrania akcjonariuszy w maju 1939 r., bilans za 1938 r.:

Po wysłuchaniu sprawozdania walne zgromadzenie jednomyślnie zatwierdziło bilans oraz rachunek zysków i strat, postanawiając po przelaniu z zysku złotych 1.036.717,93 ustawowych 8% / ośmiu procent/ na kapitał zapasowy, to jest złotych 82.937,43 /osiemdziesięciu dwóch tysięcy dziewięciuset trzydziestu siedmiu złotych czterdziestu trzech

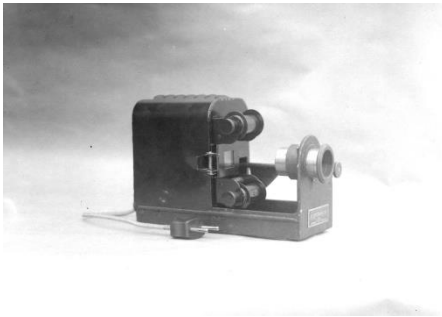
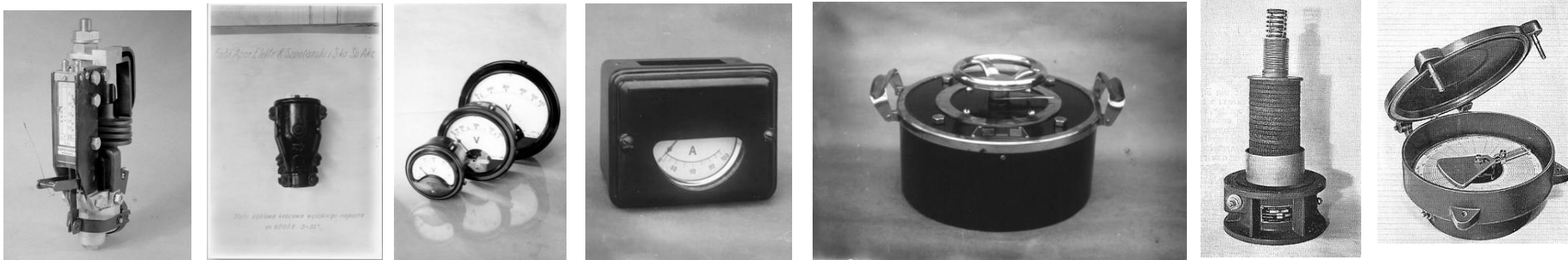
groszy/ -wypłacić dywidendę w wysokości 8% /ośmiu procent/ od każdej akcji, to jest 160.000/ sto sześćdziesiąt tysięcy/ złotych, płatne po pierwszym lipca roku bieżącego, 1939.

Następnie walne zgromadzenie postanowiło podzielić pozostałość w sumie złotych 793.780,50/ siedemset -- dziewięćdziesięciu trzech tysięcy siedemset osiemdziesięciu złotych pięćdziesięciu groszy / w sposób następujący, przeznaczając: a/ złotych 10.000 / dziesięć tysięcy/ dla Zarządu tytułem wyjątku oprócz dotychczasowego rocznego wynagrodzenia przewidzianego niżej, b/ złotych 783.780,50 /siedemset osiemdziesiąt trzy tysiące siedemset osiemdziesiąt złotych pięćdziesiąt groszy/na przewidziane inwestycje w Centralnym Okręgu Przemysłowym.

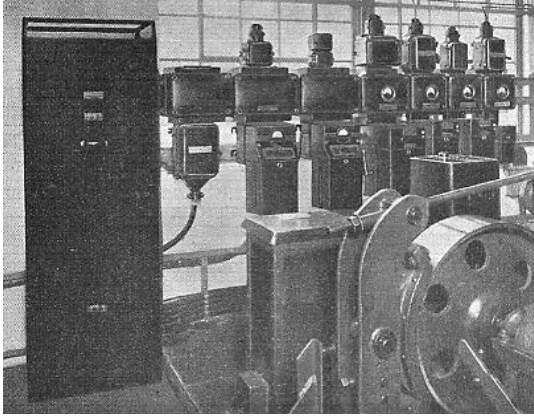
W fabryce wytwarzano około 400 asortymentów wyrobów, a ilość ich serii sięgała liczby 2000. W szczególności były to aparaty rozdzielcze niskiego napięcia i wysokiego napięcia do 150 kV oraz liczniki energii elektrycznej, ale również aparaty rentgenowskie. Montaż aparatów WN, przeniósł do Międzylesia.

Inne produkty to na przykład: różnego rodzaju osprzęt elektryczny, ograniczniki przepięć, regulatory, projektory, stoły do badań przyrządów pomiarowych, mierniki elektryczne, dławiki ziemnozwarciowe, urządzenia elektryczne do dźwignic i tramwajów.

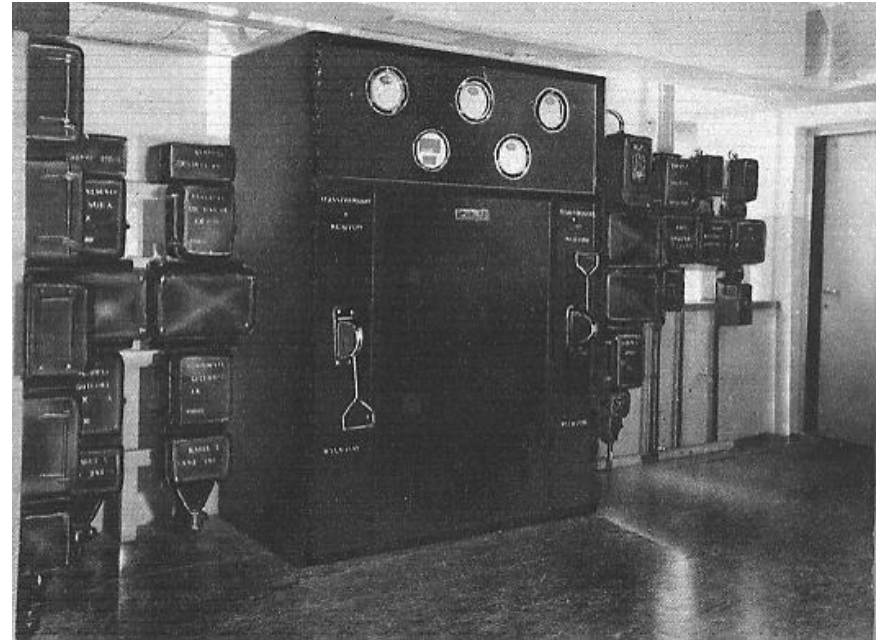
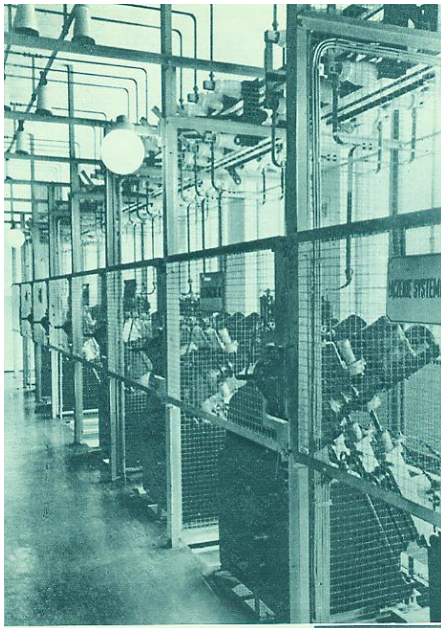

Kompleksowe wyposażenie elektryczne dla procesów technologicznych w elektrowniach i zakładach przemysłowych w ramach planów inwestycyjnych ministra Eugeniusza Kwiatkowskiego

W 1937 r. FAE, jako pierwsza polska firma, wykonała i dostarczyła aparaturę sterowniczą dla urządzeń wielkiego pieca w Hucie Pokój, w Nowym Bytomiu.

Rozdzielnia nn w elektrowni w Porcie Gdynskim.

Rozdzielnia śn w elektrociepłowni Gdynia.

F AE produkowała również aparaty rentgenowskie. Zostały one wyróżnione złotym medalem na Pierwszej Polskiej Wystawie Szpitalnictwa w Warszawie w 1938 r. Warto przytoczyć wspomnienia K. Szpotańskiego – dlaczego w fabryce rozpoczęto produkcję tych aparatów ?

„Wiele było przyczyn, które skłoniły mnie do rozpoczęcia produkcji aparatów rentgenowskich na początku 1938 roku.

Przyczyną było, że mieliśmy doskonale opanowaną produkcję przekładników tj. transformatorów jednofazowych dla najwyższych napięć, że wyrabialiśmy już tablicowe instrumenty pomiarowe oraz łączniki ręczne i samoczynne, a więc dużą liczbę części wchodzących w skład aparatów rentgenowskich.

Przyczyną było, że spieszylismy się do rozpoczęcia nowego działu naszego programu tj. do działu produkcji Aparatów Elektromedycznych, ponieważ dział ten, jako odnoszący się bezpośrednio do człowieka, interesował mnie bardzo.

Przyczyną było, że FAE posiadało odpowiednich współpracowników, a przede wszystkim dr inż. Stanisława Szporę (obecnie profesor zwyczajny Politechniki Gdańskiej) i można było Dział Aparatów Elektromedycznych otworzyć i szeroko go rozwijać.

Przyczyną również było, że mieliśmy odpowiednią możliwość pieniężną i musieliśmy się śpieszyć, ponieważ daleko jeszcze było do osiągnięcia liczby współpracowników jaka była w naszym programie pracy.”

Dziś mało kto pamięta, że w FAE były produkowane aparaty rentgenowskie!

Laboratorium Wysokich Napięć

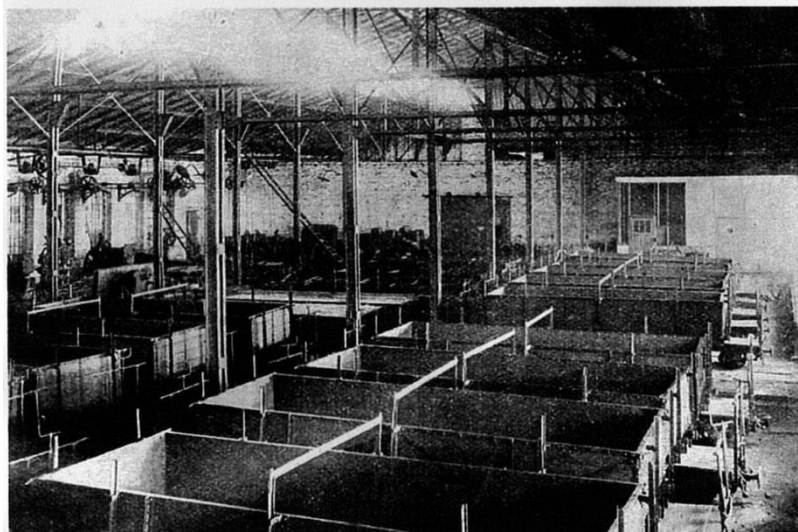
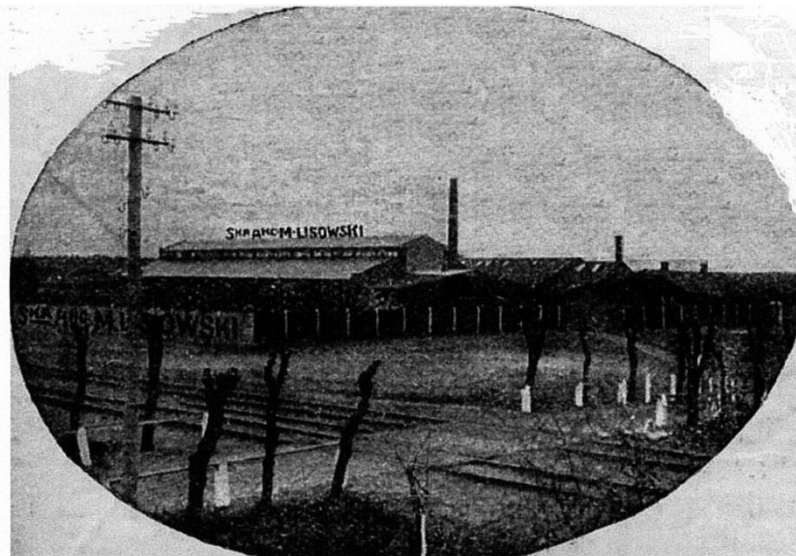
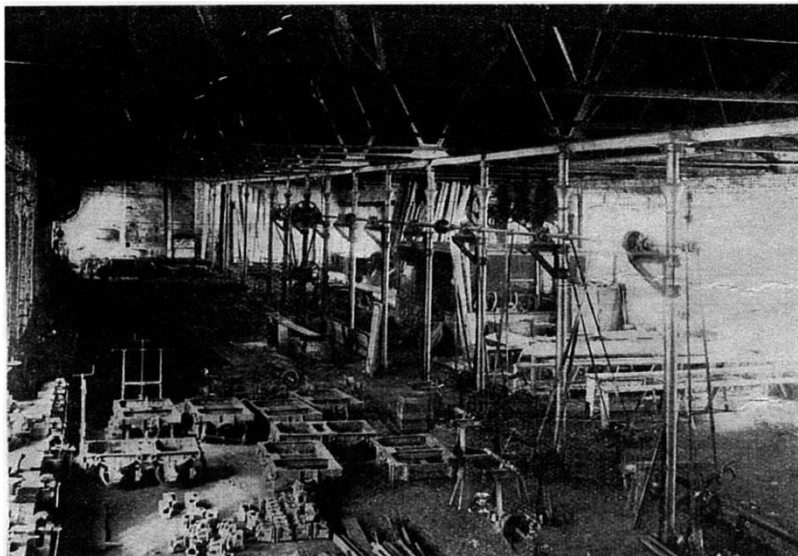
W FAE badania nad zjawiskami przebieg były prowadzone przez wybitnych specjalistów, m.in. dr. Stanisława Szpora (po wojnie prof. Politechniki Gdańskiej) i inż. Czesława Mejro (po wojnie prof. Politechniki Warszawskiej). Badanie prowadzone były w fabrycznym Laboratorium Wysokich Napięć, gdzie została zainstalowana aparatura zaprojektowana i wykonana przez pracowników FAE.

**Transformator probierczy 600 kV w czasie próby napięciowej izolatora liniowego 150 kV ;
Generator fal uderowych o napięciu do 1600 kV, wykonany w FAE. W grupie na zdjęciu trzeci od lewej
strony inż. Janusz Lesiowski (konstruktor), inż. Czesław Mejro i dr inż. Stanisław Szpor**

Międzylesie – Oddział FAE od lipca 1938 r.

Pierwsza hala została wybudowana przed 1900 r. Kolejne na początku XX wieku. Na początku produkowano tam łóżka szpitalne. **Hale spaliły się**. Później nowy właściciel Lisowski produkował wagony dla kolejki wąskotorowej. **Zbankrutował**. Zdjęcia z ok. 1924 r.

Na początku lat 30. Szwedzi, tych halach, montowali walce drogowe. **Zbankrutowali.** W 1937 r. całym obiektem zainteresował się Kazimierz Szpotański. W 1938 r. kupił hale wraz z przynależnym terenem i uruchomił montaż aparatury wysokiego napięcia.

W czasie wojny fabryka prowadziła normalną działalność produkcyjną, choć w zmniejszonym stanie osobowym. Część pracowników nie powróciła do pracy po kampanii wrześniowej, część uległa bezpośrednim represjom okupanta. Była też grupa nowych pracowników, dla których fabryka była schronieniem.

Łącznikiem logistycznym pomiędzy fabryką na Kamionku, a oddziałem w Międzylesiu były dwa samochody półciężarowe, przekonstruowane w fabryce na napęd z silnikiem elektrycznym.

Samochód z silnikiem elektrycznym, za kabiną widoczna skrzynia z akumulatorem, 1940 r.

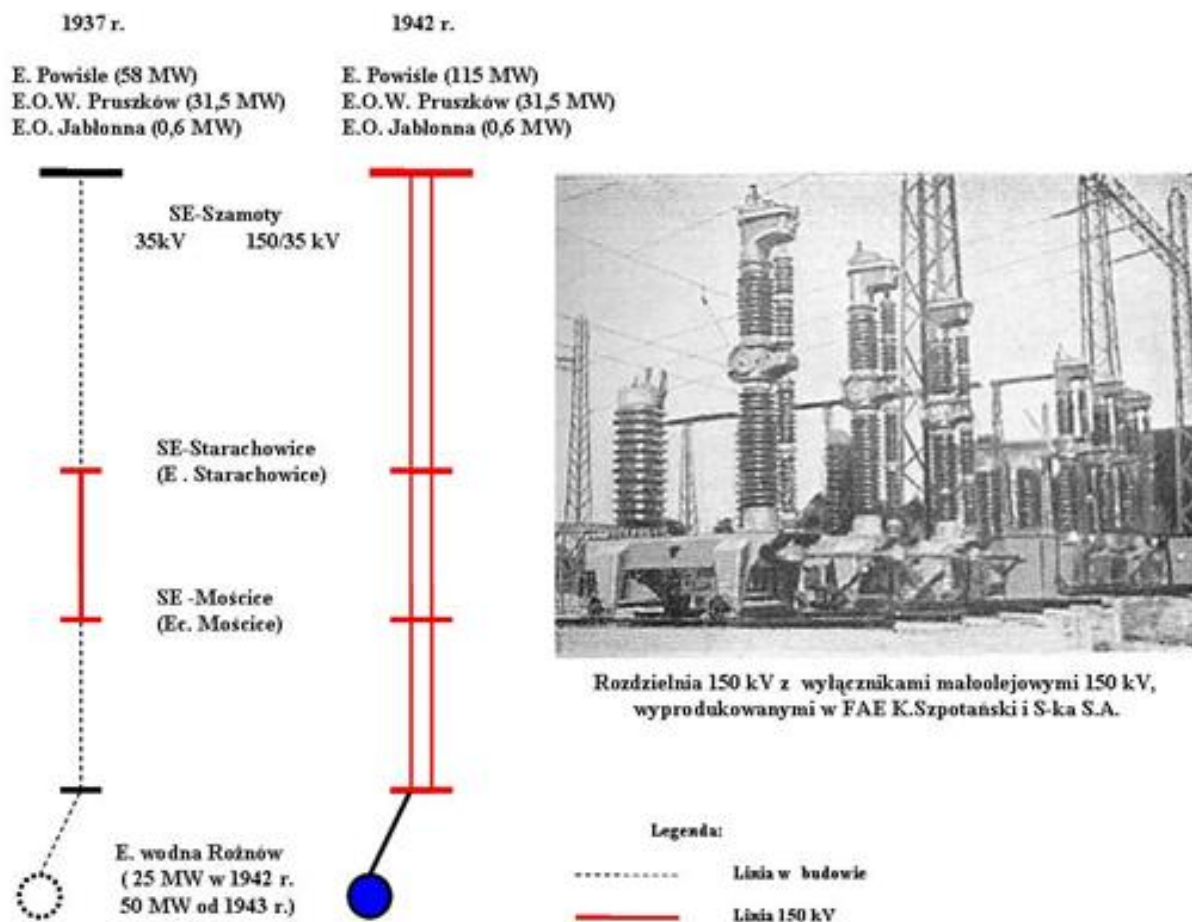
Pierwszy raz elektryczny automobil pojawił się na warszawskich ulicach w listopadzie 1909 r., wg ówczesnej gazety „Dzień”.

Dużym osiągnięciem technicznym K. Szpotańskiego był udział w budowie linii 150 kV. Linią tą dostarczono prąd z Elektrowni Rożnów do Warszawy.

Wcześniej Warszawa była zasilana tylko z Elektrowni Powiśle, Pruszków i Jabłonna oraz kilkudziesięciu elektrowni fabrycznych i lokalnych.

Fabryka dostarczyła aparaturę 150 kV.

Działalność K. Szpotańskiego w czasie wojny, powinna być tematem osobnego seminarium.

Można tu wymienić kilka rozdziałów jego działalności:

- **Przygotowania fabryki do spodziewanej wojny z Niemcami.**
- **Odbudowa obiektów fabryki na Kamionku uszkodzonych podczas nalotów w czasie kampanii wrześniowej.**
- **Odbudowa parku maszynowego w Międzylesiu, po grabieży niemieckiej w czasie kampanii wrześniowej.**
- **Opieka socjalna nad pracownikami i ich rodzinami (np. słynny piec chlebowy, zakup działek pracowniczych (1940 r.), wynajęcie domu wczasowego Jaś (1943-44 r.).**
- **Pomoc w uwalnianiu aresztowanych pracowników.**
- **Opieka nad żołnierzami rannymi w kampanii wrześniowej**
- **Działalność w Polskim Związku Metalowym (legalna)**
- **Działalność w SEP (nielegalna) jako prezes stowarzyszenia.**
- **Organizowanie pomocy elektrykom, kierował Józef Junosza Podoski, a od 1940 r. Wandalin Puciata.**
- **Organizacja praktyk dla uczniów szkół zawodowych.**
- **Organizacja kursów szkoleniowych KES, dyr. dr inż. Stanisław Wachowski.**
- **Zatrudnienie w fabryce lub na kursach KES wybitnych specjalistów, chroniąc ich przed prześladowaniami.**
- **Umożliwienie działalności ruchu oporu na terenie fabryki, w tym AK (Władysław Rode, Władysław Skolimowski, Zdzisław Grunwald) i Armii Ludowej (Żołędowski).**
- **W dniu 11 listopada 1942 r. K. Szpotański został aresztowany i uwięziony na Pawiaku (był więziony do 8 stycznia 1943 r.).**

1 sierpnia 1944 r. wybuchło Powstanie Warszawskie. Pracownicy działający w ruchu oporu AK uczestniczyli w powstaniu od pierwszego dnia. Fabryka nie była objęta terenem działania powstania.

Niemcy od 10 sierpnia rozpoczęli demontaż i wywóz urządzeń z fabryki na Kamionku. Załadowali blisko 1000 ciężarówek. Pod koniec sierpnia, po raz drugi w czasie wojny wywieźli urządzenia z Międzylesia.

W dniu 1 września K. Szpotański otrzymał nakaz opuszczenia fabryki. Do końca wojny przebywał w Brwinowie.

W dniu 10 września Międzylesie zostało wyzwolone,

Zdjęcie z dnia 06.06.1944 r. Na dachu hali widoczny jest napis K. Szpotański

Niemcy, wycofując się z prawobrzeżnej Warszawy, zburzyli 5 z 7 budynków produkcyjnych na Kamionku.

W dniu 13 września fabryka na Kamionku została wyzwolona przez wojska radzieckie. W kilka dni po wyzwoleniu na terenie fabryki samotnie zamieszkał syn Kazimierza Szpotańskiego.

W dniu 20 października fabryka została przejęta przez Zarząd Państwowy. Dyrektorem fabryki został dr inż. Jerzy Ignacy Skowroński , a jednym z zastępców Wacław Żmigrodzki. Siedziba dyrekcji znajdowała się w Międzylesiu.

Kazimierz Szpotański powrócił do domu na Kamionku w styczniu i przez ówczesne władze został skierowany do pracy w Centralnym Zarządzie Przemysłu Metalowego.

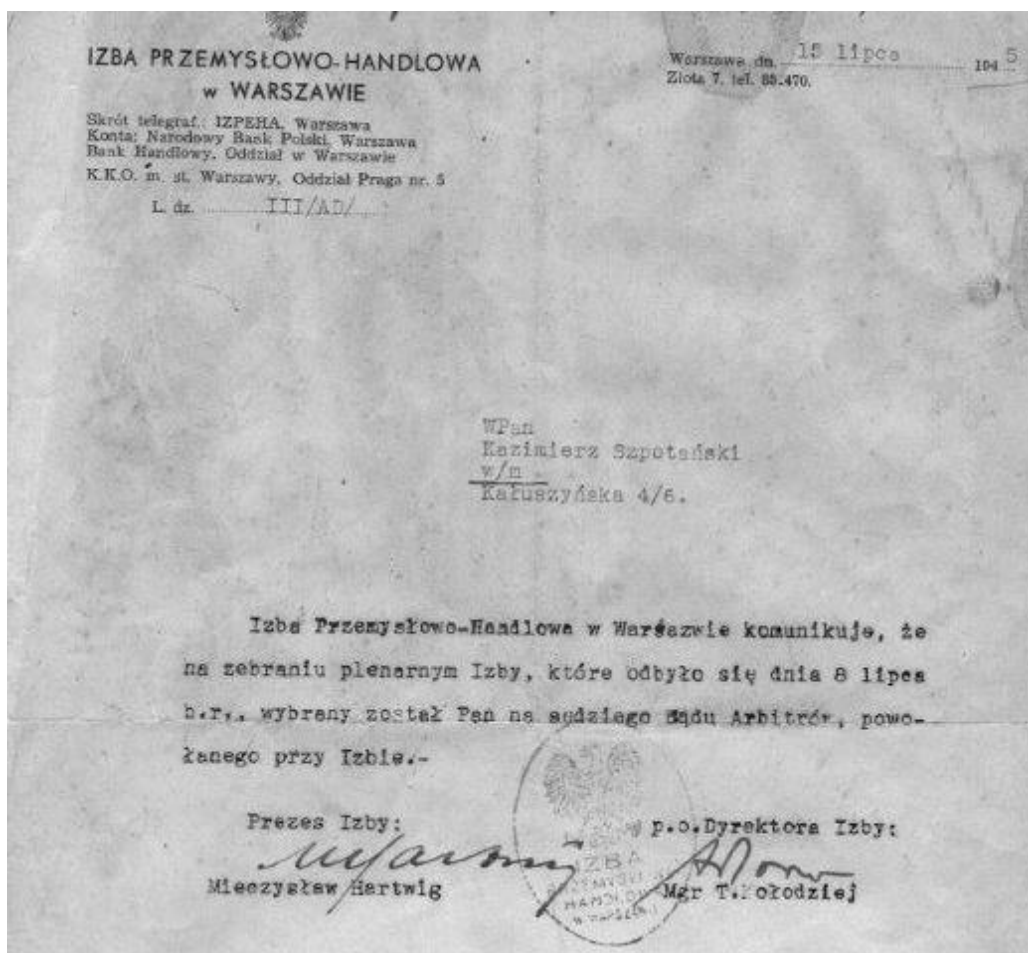
Fabryka Szpotańskiego została formalnie upaństwowiona w dniu 23 sierpnia 1945 r. i nazwana „Pierwsza Państwowa Fabryka Aparatów Elektrycznych” (PPFAE). Kazimierz Szpotański został jej pierwszym dyrektorem i na tym stanowisku pozostawał do listopada 1947 r.

Wznowienie produkcji w Międzylesiu nastąpiło na początku 1945 r., a na Kamionku na wiosnę 1946 r.

Po przymusowym opuszczeniu fabryki PPFAE K. Szpotański otrzymał pracę w Centralnym Zarządzie Przemysłu Elektroenergetycznego (CZPE) na stanowisku doradcy do spraw organizacyjnych., gdzie pracował do 1949 r.

Spółeczna działalność K. Szpotańskiego bezpośrednio po wojnie

- W marcu 1945 r. K. Szpotański wznowił jawną działalność SEP. Jednak po włączeniu SEP do Naczelnej Organizacji Technicznej i nowych wyborach, zrezygnował z czynnego udziału w pracach tej organizacji;
- W lipcu 1945 r. K. Szpotański został powołany na sędziego Sądu Arbitrów Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

Na początku 1949 r. K. Szpotański r. został zwolniony z pracy w CZPE i jako były „kapitalista” otrzymał tzw. wilczy bilet - zakaz pracy w przedsiębiorstwach państwowych na okres 2 lat;

Szukając środków do życia w 1950 r. Założył rodzinną fabrykę materiałów impregnowanych pod nazwą „LABOREL”, ale po kilku miesiącach został zmuszony do jej zamknięcia, gdyż nie mógł sprzedawać swoich wyrobów;

W 1951 r. otrzymał pracę w Centralnym Zarządzie Biur Projektów Budownictwa Przemysłowego na stanowisku specjalisty elektryka. Pracował tam do przejścia na emeryturę w 1960 roku;

W 1956 r. K. Szpotański powrócił do działalności w SEP, był wybierany na Członka Sądu Koleżeńckiego, był inicjatorem powołania Koła Seniorów;

Na Jubileuszowym XII Zjeździe SEP w Warszawie został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski;

Kazimierz Szpotański zmarł 10 lipca 1966 r., został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie;

W 1969 r. – Na XVIII WZD w Warszawie, Kazimierz Szpotański został wyróżniony pośmiertnie godnością Członka Honorowego SEP;

W 1986 r. – Zarząd Główny SEP ustanowił Medal SEP im. Kazimierza Szpotańskiego, jako wyraz uznania dla wybitnych zasług w rozwoju polskiego przemysłu elektrotechnicznego i ruchu stowarzyszeniowego;

W 1951 r. nastąpiła reorganizacja PPFAE. Fabryka na Kamionku została przemianowana na Zakłady Wytwórcze Aparatury Wysokiego Napięcia (ZWAWN), a oddział w Międzylesiu otrzymał samodzielność i nazwany Zakłady Wytwórcze Aparatury Rozdzielczej (ZWAR).

W 1968 r. oba rozdzielone zakłady zostały ponownie połączone w jedno przedsiębiorstwo pod nazwą Zakłady Wytwórcze Aparatury Wysokiego Napięcia im. Georgi Dymitrowa (w skrócie ZWAR), po kilkunastu latach fragment „im. Georgi Dymitrowa został usunięty.

W 1995 r. ZWAR został przekształcony w spółkę Skarbu Państwa pod nazwą ZWAR S.A. W 1998 r. większościowy pakiet akcji wykupiła firma Asea Brown Boveri (ABB), która powołała spółkę ABB Zwar S.A. W 2002 r. ABB Zwar S.A. i ABB Elta S.A. (z siedzibą w Łodzi) połączyły się i utworzyły spółkę o nazwie ABB Sp. z o. o. z siedzibą w Międzylesiu.

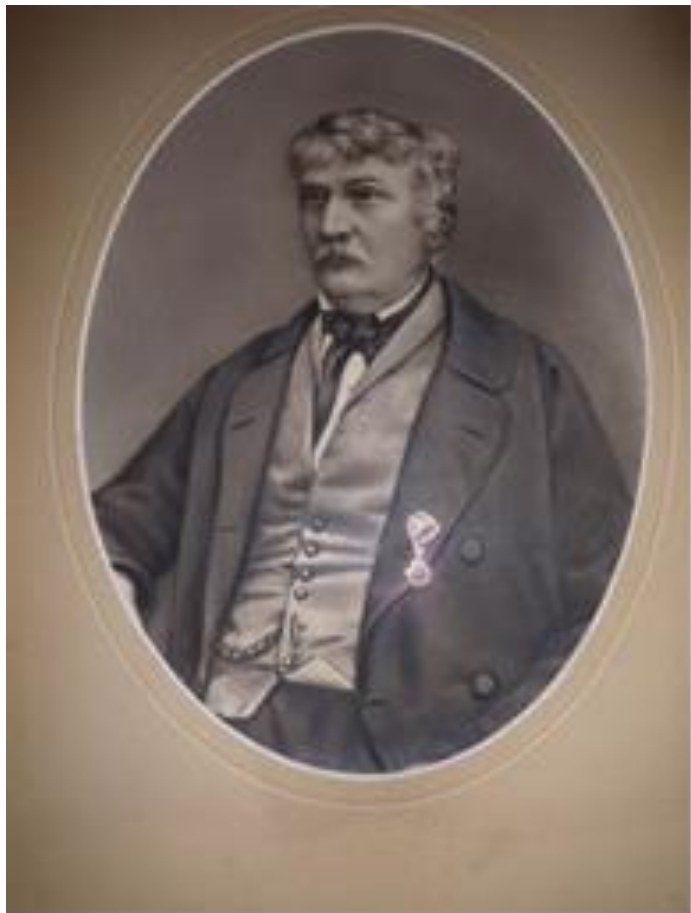
Po kilku latach została zlikwidowana produkcja aparatów elektrycznych na terenie dawnej Fabryki Szpotańskiego na Kamionku i hal Szpotańskiego w Międzylesiu.

W 1999 r. budynki na Kamionku, gdzie dawniej działała Fabryka Szpotańskiego, zostały zakupione przez Szkołę Wyższą Psychologii Społecznej, obecnie Uniwersytet. Na terenie uczelni jest tablica oraz stała wystawa poświęcona K. Szpotańskiemu.

W Międzylesiu, część z terenu, zakupionego przez małżeństwo Szpotańskich, gdzie znajdują się były hale produkcyjne fabryki Szpotańskiego(tj. około 2,18 ha z 5,5 ha całej powierzchni), została zakupiona przez spółkę z o.o. BHK Kraków jonit venture z siedzibą w Warszawie. Po rekonstrukcji hal zostało tam uruchomione centrum FERIO.

Kazimierz Dunin Szpotański (1787-1859)

Pradziadek naszego Kazimierza Tadeusza Szpotańskiego, był wachmistrzem szwoleżerów gwardii napoleońskiej. Po zakończeniu Kampanii Napoleońskiej służył w Wojsku Polskim w stopniu majora, a pod koniec swojego życia był administratorem ziemskim.

Za męstwo w bitwie pod Lipskiem został odznaczony przez Napoleona, w dniu 28 XI 1813 r. Krzyżem Kawalerskim Legii Honorowej. Ponadto w 1857 r. został odznaczony Medalem św. Heleny, ustanowionym przez cesarza Napoleona III.

Janusz Szpotański (1929-2001)

Pseudonimy: Władysław Gnomacki, Aleksander Oniegow, Szpot.

-Poeta, satyryk, krytyk i teoretyk literatury, tłumacz.

-Szachista: mistrz kraju, trzykrotny mistrz Warszawy, drużynowy mistrz Polski w 1959 r.

-Był członkiem Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. .

Janusz Szpotański był autorem poematów, w których z wdziękiem szydził z prominentnych działaczy PZPR: Gnom, Caryca, Szmaciak, Dziekanów Leśny. W 1964 r. napisał operę „Cisi i gęgacze, czyli bal u prezydenta”, utwór będący pamfletem przeciwko rządowi Władysława Gomułki. Poszczególne arie opery były śpiewane na melodie: „Wesołe jest życie staruszka”, „Nie ma niewiast w naszej chacie”, „Gdy naród do boju...”, „Hej strzelcy wraz nad nami orzeł biały”, „Gdy naród do boju”. Niezależnie, do tej opery muzykę tworzył kompozytor Alfred Schütz (Czerwone maki pod Monte Cassino).

W 1968 r. J. Szpotański został skazany na 3. lata więzienia "za rozpowszechnianie informacji szkodliwych dla interesów państwa".

Został pochowany na cmentarzu ewangelicko-reformowanym w Warszawie. W 2006 r. Prezydent Lech Kaczyński, pośmiertnie, odznaczył Janusza Szpotańskiego Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Odznaczenie odebrał Jacek Szpotański.

Stanisław Szpotański (1880-1936)

Historyk, powieściopisarz;

Autor prac źródłowych z epoki romantyzmu o Adamie Mickiewiczu i Maurycym Mochnackim. Był dyplomatą, pracownikiem, a następnie Dyrektorem Biura Prasowego Poselstwa Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu (1922-1925).

Twórczość literacką traktował jako służbę narodowi. Na początku zasłynął jako autor wielu broszur wydanych we Francji i w Polsce.

To Stanisław Szpotański jest autorem słów:

„ Kto nie ukocha, nie zżyje się z przeszłością, niewart przyszłości”.

Po wojnie ówczesne władze zabroniły publikowania powieści Stanisława Szpotańskiego, między innymi za to, że w broszurce pt. „Świat szuka nowej drogi”, wydanej w 1932 r. napisał:

„...Nędza degradowe człowieka i komunizm jest także jego degradacją. Komunizmu nie wymyślił Marks ani Lenin, komunizm wymyśliła nędza....”.

Stanisław Szpotański był bardzo zaprzyjaźniony się z pisarzem Adamem Grzymałą-Siedleckim, który w swojej książce opisał pobyt Kazimierza Szpotańskiego na Pawiaku.

Tadeusz Szpotański (1883-1944) , brat Stanisława

- Publicysta;
- Wiceprezydent Warszawy w latach 1927-1934, a później współpracownik prezydenta Warszawy Stefana Starzyńskiego;
- Działacz polityczny, samorządowy i związkowy. Od 1904 r. należał do PPS, później do Narodowej Demokracji. Podczas okupacji w ZWZ;
- Autor prac poświęconych zagadnieniom związkowym i samorządowym.
- Redagował kilka czasopism – „Głos”, „Naród”, „Niepodległość”, „Nurt”.
- Mianowany na stanowisko dyrektora Polskiego Radia, nie zdążył już objąć tego stanowiska, z uwagi na wybuch wojny.

W latach 1941-42 był więziony na Pawiaku. W dniu 3 III 1942 r. zorganizował najsłynniejszą udaną ucieczkę z Pawiaka. Dla siebie i trzech współwięźniów (dwóch oficerów AK – mjr. Stanisława Dobrskiego i por. Eugeniusza Filipowicza oraz dla komendanta konspiracyjnej Komendy Obrońców Polski Henryka Boruckiego – ps. "Czarny").

Zmarł pod konspiracyjnym nazwiskiem Tomasz Sawicki. Został pochowany na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Bronisław Malinowski (1882-1942)

Antropolog, etnolog, socjolog i religioznawca, pionier tzw. metody "obserwacji uczestniczącej".

Najważniejsze dzieła: Argonauci Zachodniego Pacyfiku (1922), Życie seksualne życie dzikich w północno-zachodniej Melanezji (1929) oraz pamiętniki, wydane w 1967).

Studiował w Krakowie, Lipsku i Londynie. Doktoryzował się na Uniwersytecie Jagiellońskim (1908) – filozofia i na Uniwersytecie Londyńskim (1916) - etnografia. W 1927 r. objął tam profesurę i pierwszą Katedrę Antropologii. W 1936 r. otrzymał doktorat honoris causa Uniwersytetu Harvarda. Tuż przed II wojną światową przeniósł się do Stanów Zjednoczonych Ameryki, gdzie objął profesurę na Yale University.

Listy, jakie pisali do siebie Kazimierz Szpotański i Bronisław Malinowski są do dziś, przechowywane w zbiorach archiwalnych Yale University, Jacek Szpotański jest w posiadaniu kopii fotograficznej kilku listów.

**DZIĘKUJĘ
ZA
UWAGĘ**

Szpotański o elektryfikacji kraju (w nie lubianej statystyce)

„...Przechodzę do liczb statystycznych.

Zużycie energii elektrycznej w Polsce w czteroletnim okresie 1926 -1929 wynosiło średnio 82 kWh na mieszkańca, w następnym czteroletnim okresie 1930 - 1933, pomimo niskiego poziomu, spadło jeszcze niżej i wynosiło 79 kWh na mieszkańca, w roku 1936 podniosło się nieznacznie i wynosiło 90 kWh na mieszkańca...

....Na liście odbiorców energii elektrycznej, ogłoszonej w “Roczniku Statystycznym” 1936, zajmowaliśmy trzecie miejsce z końca przed Rosją Sowiecką i Rumunią, obecnie zaś, jak nam wszystkim już wiadomo, spadniemy na przedostatnie miejsce, mając już za sobą tylko Rumunię.

Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca jest w Czechosłowacji więcej niż 2-krotnie, w Italii 3-krotnie, we Francji 4-krotnie, w Niemczech 5-krotnie, w Belgii 8-krotnie, a w Szwajcarii 15-krotnie większe od zużycia w Polsce.

(- z referatu wygłoszonego na otwarciu IX WZ SEP w 1937 r.)